

—Ningú, a la televisió, no té projectes tan ambiciosos com els d'Alexandre VI. Ni estem disposats a arribar a mesures tan radicals.

—I com evita el conseller delegat d'Antena 3 embriagar-se de poder?

—Aquest és un problema que es planteja sobretot quan un ho fa per primera vegada, que gairebé sempre és l'única vegada, perquè es tracta d'un treball on repetir encàrrec és molt improbable. Per tant, quan et veus per primera i probablement única vegada en una situació de poder, la temptació d'utilitzar-lo és forta. Però si surts d'una experiència i no t'has cremat, i et toca tornar a l'arena —dues o tres vegades, com de fet m'ha tocat a mi—, ja et coneixes la tenebrosa atracció d'un món on hi ha un munt de diners, poder polític, noies meravelloses..., i tot això.

—I la resistiu.

—Tampoc no cal ser excepcional per fer-ho, eh? És qüestió de seguir alguna consigna bàsica: no robar, una pura educació, un mínim d'ètica. Et diré una cosa: no fa falta ser especialment malparit per caure en aquesta temptació. De fet, succeeix exactament a l'inrevés: si no vols caure-hi, com que hi estaràs sotmès constantment, has de posar-te en condicions que facin que ni tan sols es produeixi, la temptació. És una qüestió de mètode de treball.

Amb el poder polític, a més, he tingut l'avantatge que, sent italià, al principi era difícil per a qualsevol prendre's gaire confiança amb mi, perquè hi havia un problema de comunicació, d'idioma. I aquest fet m'ha donat un avantatge temporal que s'ha consolidat. Això de la faràndula no m'interessa. És una mica per caràcter i perquè..., és que sóc una persona fidel.

—Com vau entrar en el món de la televisió?

—Jo venia de publicitat. I això explica per què he tingut èxit: els màxims directius de la televisió privada poden ser periodistes —i han fracassat rotundament—, del món de la producció —i llevat de Paolo Vasile no en conec cap altre que hagi triomfat— o d'un camp que et dona un avantatge estrepitos perquè coneixes perfectament el mecanisme de la finalitat última de tot això: i tot això es fa per vendre publicitat.

Núria Cadenes

Durant el sopar dels Octubre de 1994, a València, es va escenificar l'acord per impulsar la sèrie. A la imatge, Joan Granados, director de la CCRTV, la ministra de Cultura Carme Alborch i el director general de RTVE, Jordi Garcia Candau.

La sèrie dels Borja que no volgué fer TV3

Hi hagué una oportunitat de posar fi a la llegenda negra. TVE, TV3 i Canal 9 estudiaren l'opció de patrocinar una versió nova de la vida dels Borja, però una cadena abandonà el projecte. Sabeu quina? TV3.

No han estat poques les ocasions en què la vida de la família Borja ha pogut esdevenir una pel·lícula. L'interès despertat per aquesta nissaga valenciana i per la seua llegenda negra ha arribat al cinema en diverses ocasions i amb desigual fortuna. També hi ha hagut projectes que finalment no han arribat enlloc, com ara el

que a començament dels anys noranta va emprendre un grup de professionals del Principat. Un dels seus impulsors, Jordi Balló, ens explica la història d'una iniciativa frustrada.

Visió autòctona. "Això va ser una idea de fer una 'minisèrie' sobre el Borja perquè consideràvem que la seva història havia estat molt utilitzada en la ficció universal. Ho plantejàvem com una doble reivindicació; d'una banda, per fer notar que, en si mateix, l'argument dels Borja és un argument universal, i d'una altra, per plantejar un punt de vista genuí sobre la història de la nissaga, que era diferent dels punts de vista que s'havien mostrat fins a aquell moment", conta Balló.

Fins aleshores, la visió ("italiana", en diu Balló) dels Borja era la d'uns usurpadors, o la d'uns perversos corruptes, que era el que es mostrava a la sèrie que va fer la BBC ("probablement la pitjor sèrie de la història de la BBC", afirma).

"Jo em vaig posar en contacte amb la gent d'Ovídeo TV —l'impulsor de la qual era Toni Camín— i vam començar a

La negror de la llegenda

L'opinió de **Joan F. Mira**

Poc després del jubileu del 1500, a final del 1501, Johannes Burckard, mestre de cerimònies d'Alexandre VI, transcrivía en el seu cèlebre diari una suposada carta al noble

Silvio Savelli, plena de les més feroçes acusacions contra el pontífex regnant. La carta degué ser escrita per algun membre de la poderosa família Colonna -víctima recent de les confiscacions papals-, amb la intenció que arribara a les mans de l'emperador Maximilià i altres sobirans d'Europa, com a mitjà per impedir les maniobres polítiques i militars dels Borja que pretenien imposar un ordre nou a Roma i a Itàlia. En el llatí elegant de la missiva, el papa Alexandre apareix com la perfecta encarnació de l'Anticrist, seguidor de Mahoma, jueu sense convertir, enemic de Déu i dels cristians, i encarnació vivent del dimoni i de tots els pecats. "És impossible imaginar un enemic més declarat de Déu que aquest papa: la menor de les seues faltes és traficar amb els béns de l'església", diu la carta. I els palaus apostòlics són escenari d'assassinats, violacions, incestos, orgies i tractes infames amb joves i amb donzelles. Els atacs contra Cèsar són igualment violents: "Cèsar és l'amo absolut. Pot satisfer al seu gust totes les passions. Viu rodejat de prostitutes a la manera dels turcs, guardat pels seus soldats armats. Per ordre seua les persones són assassinades, ferides, llançades al Tíber, enverinades, arruïnades. Aquesta gent té set de sang humana."

I set de poder, de domini, de passar tot el país a sang i a foc, de repartir als fills i néts incestuosos del papa les senyories confiscades als barons, afegeix l'autor anònim. Aquesta era la qüestió: els barons romans, amenaçats pel poder creixent de la família papal, reaccionen violentament amb l'arma del pamflet. Això no era cap novetat, i Alexandre VI no solia fer-ne gaire cas. De fet, ja als anys anteriors havia estat objecte de tot tipus de versos satírics per la seua relació pública amb la jove Giulia Farnese, i les seues reals o suposades aventures femenines eren matèria d'epigrammes, de pasquins en les parets i de rumors eixits dels mateixos palaus romans. El divorci de Lucrècia ja va donar peu a tot tipus d'insídies, quan el marit rebutjat, cosí dels ducs Sforza de Milà, va atribuir al papa unes vagues relacions in-

cestuosos amb la pròpia filla. La noblesa romana no era excessivament delicada a l'hora de fer circular notícies reals o inventades sobre crims familiars, adulteris, fills bastards, verins i punyals, i altres delícies de la vida renaixentista. Històries que, assaonades amb una miqueta de luxúria desbordada, banquetes fastuosos i traïdors, i una mica de bruixeria i de presència de dimonis, són matèria comuna de la crònica de les corts italianes de l'època, i d'algun quadre famós. El comportament dels Borja de Roma, en definitiva, no era diferent dels Este de Ferrara, els Aragó de Nàpols, els Sforza de Milà o els Medici de Florència.

Algunes aventures femenines del papa i dels seus fills són del tot certes, alguns assassinats també (no per mitjà d'enverinaments, que era un sistema insegur, sinó amb corda o amb espasa), com la mort del segon marit de Lucrècia, Alfons d'Aragó, per ordre de Cèsar i en les mateixes estances vaticanes. També és certa l'ansia de poder, l'embolicada política matrimonial, la recaptació forçada de diners, l'engany com a arma política, i una certa mesura de violència. La realitat, tanmateix, és que en matèria d'intrigues, dones, morts, o fills complicats, els Borja no són excepcionals al costat d'altres llinatges i corts de l'Europa del seu temps. Però es tracta del llinatge del papa de Roma, successor de Sant Pere, i la seua cort és la del Vicari de Crist: és una gran diferència. I sobretot, els Borja eren els enemics dels grans barons romans, van voler enderrocar els vells poders establerts, i van pagar per això un preu desproporcionat: convertir-se en emblema de tots els pecats d'una "Roma corrupta" i ser el símbol visible dels excessos més baixos del papat. Passió per l'or i pel poder, verins i assassinats, incest, luxúria i orgies vaticanes, i una dosi abundant de bruixeria, de màgia negra i de presència dels poders infernals: la recepta habitual de les llegendes negríssimes i de tot tipus de narracions del gènere. Res d'original, res de nou. Però els va tocar als Borja ser els seus representants en la categoria més alta i més infausta: en la llegenda, el papa Alexandre VI va vendre l'ànima a Lucifer amb pacte clàssic, va tindre tot el poder, tots els plaers, i quan va morir molts romans "van veure" com els dimonis voladors se l'emportaven a l'infern directament des de la basílica de Sant Pere. Després d'això, tota negror és poca. I amb molta ignorància i molt poca vergonya se n'aprofiten els autors de novel·les "històriques", de documentals grotescos, o de films que no passen de repetir els tòpics rebregats i falsos. És una pena, perquè la història real, en aquest cas, és molt més fascinant que la llegenda.

fer els passos per fer un equip que es plantegés de fer un treball per a televisió creatiu, innovador de ressò internacional."

Un equip de luxe. "La idea que ens fixàrem és la d'una ficció per a televisió. Hi havia dos elements que calia contar: l'ambició en un sentit de família i una història d'interiors. Consideràvem

molt interessant gastar-nos els diners en l'ambientació, en tot el tractament de les petites distàncies", continua Jordi Balló.

Es va comptar amb Joan Francesc Mira per a l'assessorament, qui es va entusiasmar amb el projecte, ens explica el nostre testimoni. I l'argument, el començà a escriure Manuel Vázquez Montalbán: "Va tenir una idea boníssi-

ma: que Maquiavel fos el punt de partida, que fos el narrador, com a mínim, del primer capítol. Això ja estava acordat en els orígens, però ell va donar forma aquesta idea."

Es va plantejar que cada capítol fóra el punt de vista d'un personatge diferent. Serien escenes que es repeteixen en capítols diferents, però des del punt de vista d'un personatge diferent cada vegada.

Després de consultar Joaquim Jordà, es trià la mexicana Alicia García Diego com a guionista, ja que per a Jordà era la millor del món en aquesta matèria. Per a la direcció es va parlar amb el director teatral Lluís Pasqual, qui va manifestar que aquest era el treball amb què li agradaria debutar a la televisió. Jordi Savall havia d'encarregar-se de la banda sonora. Fins i tot Gérard Depardieu havia enviat una carta d'intencions, interessant-se pel paper d'Alexandre VI.

"Teníem un cos argumental de luxe: teníem una idea, un argument, un tractament visual i un desenvolupament argumental de primera", recorda Balló amb l'entusiasme de llavors.

La negativa de TV3. "Les tres cadenes públiques (TVE, TV3, Canal 9) es van anar acostant al projecte i semblava que volien dur-lo endavant. Però va passar una de les coses més curioses que m'han passat mai en la meua vida -afirma-. Vam anar a una reunió a Sant Cugat, convocada per la direcció de TVE i on hi havia un representant de cadascuna de les televisions, perquè nosaltres els expliquéssim el resultat de la primera fase de treball i ens ho ratifiquessin. Vam detallar-los tot el que he contat fins ara i, per a sorpresa de tots els que érem allí, TV3 va dir que baixava del carro."

Els arguments presentats per TV3 no van convèncer ningú. "Van donar explicacions d'una mediocritat exasperant: és una producció massa ambiciosa, que no entrava en els pressupostos...", explica Jordi Balló. Com que TV3 ja no hi era, els altres també van deixar-ho córrer. "Hagués estat molt fàcil llançar les culpes a la televisió valenciana, perquè hi havia el PP, però a aquella reunió de Sant Cugat ja van venir els representants del PP i tenien la intenció de continuar el projecte endavant", afegeix.

I contundentment, conclou: "Com a regust només em queda la vergonya que em fa la televisió del meu país en aquest afer. Ens va entrar una mena de depressió de país. Crec, de fet, que era un punt de vista de país. Podíem proposar una manera diferent de veure un argument universal."

Borja Català

L'actor català Lluís Homar (Barcelona, 1957) ha estat escollit per Antena 3 i MediaPro per protagonitzar l'ambiciosa producció 'Los Borgia'. L'interpret de Roderic de Borja, el papa Alexandre VI, ha parlat amb EL TEMPS

"Hi ha altres papes amb fills i amants"

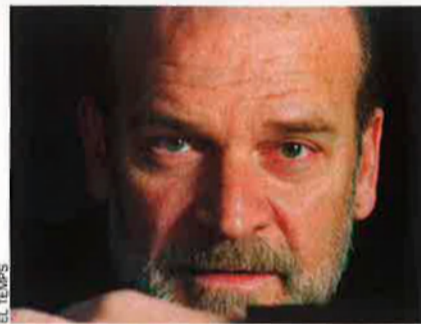
La cadena privada de televisió Antena 3 ha invertit més de 10 milions d'euros en la producció de *Los Borgia*, un treball que s'ha rodat als escenaris naturals on es va moure aquesta família polèmica i controvertida. Dirigida per Antonio Hernández i amb l'actor Lluís Homar com un dels protagonistes, donant vida a Roderic Borja, el papa Alexandre VI. Homar, un actor que hem vist força al teatre, viu una etapa de flirteig amb el cinema que el porta a estrenar un grapat de pel·lícules en què té papers destacats.

—Enfrontar-se amb un personatge com aquest no sembla una feina gens fàcil. Coneixia la història dels Borja abans d'entrar en aquest projecte?

—La coneixia d'una manera més general. No en coneixia detalls concrets, però. Havia vist alguna obra, havia treballat en la *Lucrecia Borja* del Carles Santos, havia vist el Carles Alfaro al Poliorama; aleshores el que passa és que tens aquesta idea general del que són, una família valenciana on hi ha papes, amb molt poder i una llegenda negra al voltant, però que no passa de ser una cosa molt en general.

—De fet, això que diu deu ser una mica el que ens passa a tots, la pel·lícula pot ajudar a entendre'ls més?

—Sense dubte. Des del moment que dones cara i cos a personatges de referència com la mateixa Lucrecia, de qui tothom ha sentit a parlar, concretes aquesta idea d'Església, de sexe, d'enverinament, de poder desmesurat que tothom té i li dones molt més contingut, i molts més matisos, és clar.

—Quines són les pretensions de la pel·lícula?

—D'entrada, explica qui eren els Borja i les seves motivacions, cenyint-se al màxim a la realitat. Hi ha més de 700 llibres publicats sobre ells i es tractava de treballar partint dels fets sobre els quals hi ha un mínim de certesa històrica. En aquest sentit, s'han agafat com a base de treball el llibre de Sarah Bradford i les cartes del secretari d'Alexandre VI. La intenció primera ha estat la voluntat de fer història en un tema que permet molta fantasia i al voltant del qual també s'aixeca molta llegenda.

En aquest sentit, crec que tot i ensenyar la crueltat esporàdica dels personatges, s'ha pretès de situar-los dins la història real i donar-los versemblança. I espero que s'entengui, aquesta versemblança. Que el papa tingués amants i fills no era només una qüestió dels Borja, era un tema comú de l'Església d'una època determinada. Està documentat que hi ha altres papes amb fills i amants, el que passa és que sembla que aquesta pàgina fosca de la història de l'Església s'ha volgut imputar només als Borja. Com si hi hagués la